

Riječ urednika
fra Miljenko Stojić

Dekret pape Urbana VIII.

U skladu s dekretom pape Urbana VIII. i uredbom II. vat. sabora izjavljujemo da ne želimo preteći sud Crkve kome se potpuno podvrgavamo. Riječi »mučenik«, »mučeništvo«, »čudesa« i slično imaju u ovom glasilu samo vrijednost ljudskog svjedočenja.

STOPAMA POBIJENIH

Nakladnik:

Vicepostulatura postupka mučeništva
»Fra Leo Petrović i 65 subraće«

Glavni i odgovorni urednik:
fra Miljenko Stojić, vicepostulator

Lektura i korektura:
Zdenka Leženić

Adresa:
Vicepostulatura, Trg sv. Ante 1,
88320 Ljubuški – Humac, BiH;
Vicepostulatura, pp, 20352 Vid, RH
tel.: (039) 832-582
faks: (039) 832-585
e-pošta: mostar@pobijeni.info
internet: www.pobijeni.info

Grafički prijelom i tisk:
FRAM-ZIRAL, Mostar

Glasilo izlazi polugodišnje:
siječanj i srpanj

Godišnja pretplata:
BiH 6 KM, RH 24 KN,
EU 6 EUR, SAD i Kanada 10 USD

Slanje pretplate i dobrovoljnih priloga (s naznakom za što):
a) poštanskom uputnicom
b) UniCredit Bank:
žiroračun: 33 8100 2 20234 8065
devizni račun: SWIFT: UNCRBA 22;
IBAN: Ba 393380604818137482

Cijena pojedinog primjerka:
3 KM; 12 KN; 3 EUR; 5 USD

ISSN: 1840-3808

Dragi čitatelji!

Najprije vam hvala na topnom primitku prvoga broja ovoga našeg glasila. Polako ali sigurno ono ulazi u našu svijest i u naše domove. Zavrijedila je to tematika koju obrađuje. Ima li ijedne hrvatske kuće koju II. svj. rat nije bolno dotaknuo? Političke su opcije bile različite. No, prepustimo povijesti da odgovori koja je i je li ijedna bila prava. Za nas je danas važno da se prestanemo dijeliti i da zajedno čuvamo državu koju smo s mukom stekli.

Nadam se da je i ovaj broj glasila »slijedio« navedeni put. Nije nam cilj povrjeđivati ničije rane, pobuđivati na osvetu, ili nešto slično, nego samo istražiti istinu, koju je ponekad bolno sagledati, ali koja nas jedina može oslobođiti.

Pronašli smo i pronalazimo već mnoge svjedočke onoga što se dogodilo zlosretnih dana II. svj. rata. Ipak, svjedoka i svjedočenja nikada dosta. Slijedimo i najmanji trag da bismo se što više približili k pravoj istini. Zbog toga ponovno molimo i vas, dragi čitatelji, da nam u tome pomognete.

Obavijestite nas ako bilo što znate o našoj pobijenoj braći ili o onome što bi moglo dovesti do saznanja. Ponajprije će vam biti zahvalni oni na nebesima, a onda i mi. Ujedno je to prilog paljenju svjetla u našemu hrvatskom narodu koje više nikada ne će dopustiti da se takvo što dogodi. Zlo se, naime, najviše boji svjetla. Ne dopuštajmo da nas iz tame ponovno varalj.

Preporučite naše glasilo i drugima. Čim »presuše« živi svjedoci, povećat ćemo broj izlaženja. Naravno da ovom prilikom pozivamo i na suradnju. Rubrike su se prilično ustalile pa nije teško shvatiti koja grada dolazi u obzir.

O svemu onome što činimo možete podrobno svakodnevno čitati preko naših internetskih stranica. Već smo počeli raditi na njihovom preoblikovanju pa će, nadam se, biti još zanimljivije i bogatije sadržajem.

A kao i obično, 7. veljače vidimo se na Širokom Brijegu!

Mir i dobro!

I Z S A D R Ţ A J A

Iz ljetopisa	4	Odjek u umjetnosti	43
Podsjetnik	6	Razgovor	44
Povijesne okolnosti	10	Iz Vicepostulature	46
Stratišta	11	Izdavaštvo	47
Pobijeni	23	Darovatelji	47
Djela pobijenih	41		

POSLANICA EPISKOPATA 24. OŽUJKA 1945.¹

II. svj. rat bliži se kraju. Saveznici na Konferenciji na Jalti jamče stvaranje komunističke Jugoslavije i na hrvatskom tlu. Partizani haraju po hrvatskim zemljama.

Hrvatski biskupi ustaju u obranu Crkve i naroda.

Predragi vjernici!

Kad god smo se u prošlosti mi, hrvatski katolički biskupi, obraćali Vama, svome duhovnom stardu, činili smo to uvijek u zgodama, koje duboko zasiecaju u život vaših duša. U ovim teškim ratnim prilikama nije nam bilo moguće dolaziti u dodir sa svojim vjernicima, da svagdje, u svakoj župi, na licu mjesta vidamo teške rane, od kojih krvare naši vjernici širom hrvatskih biskupija, Budući da se boli naših vjernika, ili bolje čitavog hrvatskog naroda, povećavaju iz dana u dan, i njihove brige za budućnost bivaju sve veće u moru neistina, laži i kleveta, što se sa svih strana smišljeno i proračunano siplju protiv našega naroda, Poslovni odbor Biskupskih Konferencijskih zastupnika je za svoju dužnost, da vama, svojim dragim vjernicima, upravi nekoliko riječi i da već sada raskrinka neke smišljene klevete i podvale, uperene protiv najsvetijih interesa Katoličke Crkve i Hrvatskog naroda u kojem ona djeluje.

Duboko osjećajući važnost vremena u kojemu živimo, i svijestni težke odgovornosti, koju nosimo pred sadašnjosti i budućnosti, pozivamo prije svega svoje vjernike, da se još uže sjedine s nama u izpovijedanju prave vjere u Boga, kao začetnika, zakonodavca i svrhodavca života, misleći u svim svojim djelima na bezsmrtno i

Churchil, Roosvelt i Staljin na kontroverznoj konferenciji na Jalti 1943.

neprocjenjivo čudoredno dostojanstvo svakoga čovjeka, koje je danas gotovo podpuno prezreno.

Ujedinjeni s Nasljednikom sv. Petra, obećajemo kao i naši pra-djedovi u doba pape Agatona i Ivana VIII., da nas od sv. Stolice ne će rastaviti ni prostorna udaljenost, ni vlastite muke, ni krive optužbe neprijatelja Svetе Crkve, pa došlo što mu draga.

Gledajući patnje, koje su zadesavale Hrvatski narod u XX. stoljeću i koje su posljednih nekoliko godina dosegle a njegovo svećenstvo uvijek bolnosti Jobovih je nastojalo očuvati mir i rana, pozivamo djelotvornu kršćansku ljubav. sve ožalošćene, ponijene, uvrrijedene i izmrcvarene, da ne klonu duhom prema

Bogu i bližnjemu.

Pojavili su se lažni svjedoci, koji nas optužuju, da su hrvatski katolički crkveni poglavari zajedno sa svojim svećenstvom i najboljim svojim vjernicima krivi sadašnjem krvavom obračunavanju u Hrvatskoj domovini. Ali ima svjedok, koji bolje vidi, a to je Bog, koji znade, što smo mi hrvatski katolički biskupi sa svojim svećenstvom i sa svojim vjernicima učinili i kakve smo žrtve samo

posljednih dvadesetak godina dopridonosili, da u Hrvatskom narodu sačuvamo mir i djelotvor- nu kršćansku ljubav. A to znade i cijela svjetska javnost. Miroljubi-

¹ Tekst je nelektoriran.

vost je bila osnovna crta hrvatske duše, koju su osobito od godine 1918., uz najveće poteškoće i s najvećom pomnjom uzgajali i nagašavali i hrvatski svjetovni vođe, kao i hrvatski duhovni poglavari.

Ali naše su nastojanje lišavali potpunih plodova, oni, koji su političkim umorstvima hrvatskih narodnih prvaka i oduzimanjem hrvatske rođene grude onemogućivali hrvatski pacifizam i tjerali Hrvatski narod u sve veći nemir i nezadovoljstvo. Hrvatska nedužna krv prolijevala se u mnogim hrvatskim gradovima i selima, dapače i u samoj beogradskoj skupštini u vrijeme između dva rata.

Tamo je na sramotan način pogažen najsvečaniji međunarodni ugovor, Konkordat, sklopljen između Sv. Apostolske Stolice i bivše Jugoslavije, pa su tako hrvatski katolici u svojim pravima ostavljeni na milost i nemilost vlastodržaca, a da ne govorimo o svim isto tako sramotno pogaženim nagodbama, koje su bile sklopljene s predstavnicima Hrvatskog naroda. To je također dobro poznato cijeloj svjetskoj javnosti.

Kada je pak i drugi svjetski rat pohodio naše krajeve, a koji rat na ovom području nije izazvao Hrvatski narod, jer nije imao никакve političke vlasti, nego netko drugi, i dok još Hrvati nisu imali niti jedne puške u svojim rukama, već su neodgovorni neprijatelji izvršili pokolje nad hrvatskim pučanstvom u nekim mjestima navještajući zator i iztrebljenje našemu narodu. Poslije toga našli su se na žalost i među Hrvatima ljudi, koji su prihvatali borbu istim načinom. Hrvatski biskupi su to uvijek odlučno pobijali i osuđivali, ne pazeci na zamjere i pogrde bilo s koje strane. Oni su pojedinačno i skupno, na primjer na Biskupskim Konferencijama god. 1941. digli svoj glas protiv

prekoračivanja nužne samoubrane i protiv nasilnika, nalazili se oni, gdje mu drago, zauzimajući se za nedužne žrtve bez razlike narodnosti i vjeroispovijesti. Uvijek smo našli načina, da svoje

Komunistički vođa Josip Broz Tito ubrojen je među 10 najvećih zločinaca suvremene povijesti.

prosvjede i zauzimanja dostavimo onamo, gdje smo držali, da će naši koraci najsigurnije pridonijeti ublaženju bijede, koja se bez naše krivnje srušila na hrvatsku zemlju.

O s u d i v a - li smo struje, doktrine, bilo sa krajnje ljevice ili desnice, sugestije

kao i pojedince, koji su polazili sa stanovišta, da smiju kršiti Božje zapovijedi i lišavati bližnjega njegovih ljudskih prava, jer je možda druge narodnosti, rase ili staleža.

I danas tražimo jednaku zakonitost za sve, pozivajući pojedince, skupine i narode, da »ne vraćaju zla za зло i psovke za psovke« (I Petr. 3 9).

Svoj poziv šaljemo i onima, koji su u posljednje vrijeme počeli sastavnom promičbom razdražavati neodgovorne i zlu sklone pojedince i skupine da pod izlikom suđenja »ratnim zločincima« smaknu

što veći broj Hrvata, osobito svećenika i intelektualaca, dobrih katolika lišavajući ih ne samo života, nego i njihova dobra glasa.

Svi zločinci s bilo koje strane neka budu potegnuti na odgovornost i kažnjeni prema njihovoj krivnji. Ali jasno je već unaprijed svim istinoljubivim i prvdoljubivim ljudima, da mržnja ne može tu krivnju prosuđivati ni svestrano ni pravedno.

U izuzetnom slučaju, ako se koji zalutali svećenik ogriješio o prava svoga bližnjega, mi se nismo žacali udariti ga crkvenim kaznama, dapače i udaljenjem iz svećeničkog ili redovničkog staleža.

Ali danas moramo najodlučnije prosvjedovati pred Bogom i svjetskom javnošću protiv sustavnog ubijanja i mučenja nevinih hrvatskih katoličkih svećenika i vjernika, od kojih je veliki broj živio upravo svetim životom, a mrzitelji Katoličke Crkve oduzeli im život protupravnim odsudama osnovanim na fiktivnim krivicama.

Neprijatelji Kat. Crkve, a pristaše materijalističkog komunizma, koji je Hrvatski narod plebiscitarno odbacio progone i istrebljuju Crkvu i hrvatski narod.

Nepravda vidi se već po tome, što oni unaprijed optužuju sve biskupe, svećenike i redovničke pokrajine, da su »ratni zločinci«, a pojedinim nepočudnim osobama podmeću, da su one krive zlodjelima, koja su počinjena u ovom ili onom kraju. Međutim nitko živ u uljudbenom svijetu neće moći odobriti tu unaprijed smi-

šljenu samovoljnu osnovu, niti će vjerovati, da bi hrvatski katolički biskupi, svećenici, da bi čitave crkvene pokrajine uglednih i po svem svijetu poznatih i priznatih katoličkih redova, muških i ženskih, da bi tisuće katoličkih starača, muževa, žena i djevojaka bili »ratni zločinci«, koji su zasluzili, da budu poubijani i da im imena budu vezana uz pokolje, o kojima nisu ni znali. Njihova mučenička smrt je trajna optužba onih, koji su umorstva i ubojstva učinili sredstvom širenja svojih ideja.

Hrvatski katolički biskupi voljni su, da svaki pojedini slučaj dadu prosuditi i ispitati točno ne samo od stranih crkvenih predstavnika nego i međunarodnih svjetovnih povjerenstava, pa se i na taj način može ustanoviti, da je optužba radi »ratnih zločinstava« samo izlika i sredstvo za istrebljenje onih ljudi, koji su po računu komunizma zapreka ostvarivanju njegovoga stranačkog programa.

Radi toga će hrvatski katolički biskupi imenovati posebni odbor, koji će sve slučajeve ispitati, prikupiti sva dokazala, koja će se moći objektivnom međunarodnom predstavništvu, kad god zaželi, predložiti, da se vidi na kojoj strani je istina i da se vidi, kako je laž postala sredstvom jedne ideologije, koja se bori za gospodstvo svijeta, makar je upravo iščezavajuća manjina u čitavom svijetu, a u katoličkoj Hrvatskoj ne predstavlja, možemo reći, nikoga.

Naglašavajući suverenost Katoličke Crkve u duhovnim pitanjima, priznajemo i svjetovnu

suverenost, pa kao što mi nosimo odgovornost za upravljanje Crkvom, tako i svjetovne oblasti odgovaraju za djelovanje na svom području. Hrvatski su katolički svećenici i vjernici imali po naučavanju Crkve da daju uvijek Bogu Božje, a Hrvatskom narodu, što je njegovo. Povijest svjedoči, da Hrvatski narod kroz cijelu svoju tisuću tristogodišnju prošlost nije nikada prestao plebiscitarno naglašavati, da se ne odriče svoga prava na slobodu, i nezavisnost, koju on od srca želi i svakom drugom narodu. A kad je u drugom svjetskom ratu ta misao

još jače naglašena i oživotvorena u vlastitoj državi, hrvatski su katolički biskupi poštivali volju Hrvatskoga naroda. Nitko prema tome nema prava optuživati

bilo kojega građanina Hrvatske države, pa ni hrvatske biskupe za to što poštivaju tu neodstupnu volju Hrvatskoga naroda, kad on na to ima pravo i po Božjem i po ljudskim zakonima.

Hrvatski katolički biskupi su sa svoje strane učinili sve, što je bilo u njihovoj moći, da se u Hrvatskoj državi svuda provede prava zakonitost prema načelu: Iustitia fundamentum regnorum; zakonitost prema svima, bez obzira na rasu, narodnost, vjeru ili stalež.

Predragi vjernici!

Ulazimo u Veliki Tjedan, spomen muke Gospodina našega Isusa Krista. I čitavo čovječanstvo proživljava danas svoj Veliki

Tjedan. Kakve nas misli u tom Velikom Tjednu moraju obuzimati, uči nas Vječna Istina i Ljubav: Božanski Spasitelj Isus Krist.

Onima, koji su Ga razapeli na križ svojim lažnim optužbama, odgovorio je sa križa na Veliki Petak: »Oče,

oprosti, jer ne znaju, što čine«. Znamo, da danas krvare tisuće hrvatskih srdaca. Pa ipak moramo, da doviknemo danas svima tima ranjenim srcima: »Tko želi biti učenik Kristov, taj se mora ravnatiti njegovim duhom. A duh njegov progovara kroz prava ljudska srca isto, što je rekao na križu svojim neprijateljima: „Oče oprosti im, jer ne znaju, što čine.“«

Na koncu Vas, kao Vaši duhovni pastiri pozivljemo, da izbjegavajući najpomnije sve, što nije u skladu sa zakonom Božjim, puni pouzdanja u Božje Milosrđe i Božju Providnost ustrajete vjerno uz Sv. Crkvu, dok Gospodin stiša ovu strašnu olju u svijetu i udjeli čitavom čovječanstvu i našemu ispaćenom narodu svoj sveti mir. Neka Vas sve blagoslovi Svemođući Bog Otac Sin i Duh Sveti. Za poslovni odbor Predsjedništva za Bisk. Konferenciju:

U Zagrebu, dne 24. ožujka 1945.

dr. Alojzije Stepinac, ndb. zgbčki i predsj. bisk. Konferencije

dr. Ivan Šarić, ndb. vrh bosanski fra Jozo Garić, biskup banjalučki

dr. Antun Akšamović, biskup i apost. administrator đakovački

dr. Janko Šimrak, biskup križevački

Preneseno iz knjige: Lucijan Kordić, *Mučeništvo Crkve u Hrvatskoj*, Ziral, Chicago, 1988., str. 58. – 62.